

NE KAŽIN KAS LIKO IZABELĖS ATMINTY IŠ Viršupių dvaro. Žinoma, globėją senmergę tarnaitę prisiminė – kaip jos neatminsi, jau tokia godi buvo vaiko meilės, kad sergėjo jį kaip rupūžė brangakmenį. Įmaniusi, už lūpos būtų užsikišusi. Bet kadangi to padaryti nesugebėjo, tai meilę rodydavo kitaip – kniaukdavo kąšnius nuo šeimynos stalo ir lėkdavo paskui Izabelę su pilnu skreitu. Izabelė skuosdavo nuo jos kiek kojos įkabina – kol buvo visai maža, globėja ją greitai pagaudavo ir prikimšdavo lyg kalėdinę žąsį. Bet Izabelei paaugus ir tapus kur kas eiklesnei, vargšė senmergė savo dešrigalius turėjo čiaumoti pati.

Čiaumojo ir verkė, nes moteriškai atrodė, kad jinai – aplaidi globėja, neparūpina vaikui maisto tiek, kiek reikia, ir kada nors jai už tai atsirūgs. Nubaus Dievas arba likimas, stovintis už tvoros šlubo elgetos pavidalu.

Izabelė su globėja gyveno kambarėlyje šoniniame dvaro fligelyje, užgožtame senų klevų – atrodė, kambarys skendi po stovinčiu vandeniu. Ir tik retsykais saulės spinduliai prasiskverb-davo į mažutę, ankštą stačiakampio pavidalo erdvę.

Vieną kambario galą užėmė lova, kurioje nesunkiai išsitemko jos abi; nei viena, nei kita nepasižymėjo sodriomis ir sunkiomis

formomis, primenančiomis išlipusią iš duonkubilio tešlą. Kur ten – ir Izabelė, ir jos globėja skambėjo nuo sausumo kaip mediniai šaukštai.

Kitoj pusėj stovėjo sena, apibraižyta ąžuolinė skrynia drabužiams, kurių abi nedaug teturėjo. Ir visa laimė, nes antvožas buvo sunkus kaip sarkofago dangtis, dažnai kilnoti jį – pernelyg didelis išbandymas. Kambario vidury tamsavo aprūkęs, žvakių lajumi apvarvėjęs židinytis, kurio dūmtraukiu naktimis laipiodavo žiurkės. Izabelė, pakirdusi iš miegų, nesuprasdavo, kas ten raudonai blyksi pelenuose – baigiantys gesti angliukai ar žiurkės akys.

Tų skurdžių daiktų jų buičiai turėjo visiškai užtekėti – bent jau globėja taip manė. Tik ne Izabelė. Mergaitė turėjo paslaptį – varinį prikaistuvį, kurį slėpė po lova ir išsitraukdavo tik tada, kai šalia nebūdavo globėjos, mat toji visus *zerkolus* ir visus paviršius, kuriuose atsispindi veidas, laikė velnio *išmislu* ir bjauria pagunda. Dirbdama dvaro virtuvėje, dažnai išsisuodindavo, o kadangi veidrodžių vengė kaip maro, tai ir vaikščiodavo suodina nosimi ar kakta, kol kas nors neapsikentęs pasakydavo.

Tiesą pasakius, globėja buvo iš tokių, į kurias vieną kartą pasižiūrėjai, o daugiau ir nėra ko – kakta žema ir nusklembta, nosis plati, šnervės pilnos plaukų, lūpos plonos, kietai sučiauptos ir pamėlusios nuo sielvarto. Ir nežinia kodėl nuo jos dvelkė stiprus pelėsio kvapas – ar dėl to, kad mažas kambarėlis buvo drėgnas, ar kad permerkta lietaus mėgdavo drabužius džiovintis tiesiog ant kūno.

Izabelei ji išliko atminty kaip Pelėsių Ona.

Žalia ir kraupi, sėdi lovoj, poteriaudama prieš miegą, o Izabelė tupi ant skrynios, parietusi kojas po savimi ir apsidangščiuisi naktinių marškinių skvernais, laukdama, kol Ona papoteriaus ir atsiguls. Onai atrodo, kad Izabelė kiūto ant skrynios iš didaus pamaldumo – nenori trukdyti poterių. Užtat ji kartais net poterį nutraukia, palankiai pasižiūrėdama į vaiką ir atsikrenkšdama praryja skreplį.

Taip, Izabelei baisu. Bet ji bijo ne Dievo, o žodžių, kuriuos Ona burblena.

„Maloningasai Viešpatie... tegu tą naują tarnaitę susuka gumbas, ir dar taip, kad ji keturpėsčia aslą graužtų... o liokajus, kuris mane botagu pertraukė... tegu jam užjūrio sūriai taip išpučia pilvą, kad bezdalai teišeitų pro burną...“

Pagrasinusi Viešpačiui, kad jeigu šis jos maldų neišklausys, jinai neuždegs jam pavogtos žvakės, Ona dar pasikuičia po antklode, brazdėdama kaip išdžiūvęs medinis šaukštas.

Kai pagaliau užsikloja galvą antklode, Izabelė repečkojasi į lovą, atsargiai perlipa Oną ir prisispaudžia prie sienos. Taip jai liepta, nes Izabelė serga keista liga, kurią Ona kruopščiai slepia nuo dvariškių ir šeimynos – atsikelia per miegus ir eina, ištiesusi rankas, plačiai atmerkusi akis ir išsižiojusi, lyg šaukiama ano pasaulio dvasių. Neduok Dieve, kas nors pamatys – išvys iš dvaro abi kaip velnio apsėstas.

Vieną sykį Ona turėjo nukelti Izabelę nuo ledaunės stogo, kitąkart lėkė net į kapinaites: mergelė stovėjo ant neseniai pasimirusio šlėktos kapo kaip akmeninis angelas, ir kai Ona ją sugriebė už skverno, tempdama žemyn, prabudusi iš baimės apsišlapino.

Nuo to sykio Izabelė miegodavo prie sienos, negana to, Ona dar pririšdavo jos koją prie įtaisyto sienoje kablo. Seno ir aprūdijusio, smirdinčio galvijų lajumi – gal kada šio kambarėlio vietoje buvo avidė ir ant jo kabodavo avių skerdenos.

Bet kai danguje užtekėdavo pilnatis, net kablys negelbėdavo. Izabelė jį išlupo su visom mėsom, visa laimė, kad besirepečkojant per Oną, kablys užkliudė jos naktinio kyko kraštą ir taip įsikirto, kad vos nenuplėšė Onai galvos.

Tada Ona nusprendė pasikviesti vieną moteriškę iš kaimo, garsią savo užkalbėjimais; net juodą šunį ir juodą gaidį dvare nužiūrėjo, o džiovintą šikšnosparnį nusipirko iš klajojančio prekijo žydo.

Bet užkalbėjimo neprireikė.

Ar tik ne po Magdalenos atlaidų, liepos mėnesio pabaigoj, į dvarą kaip viesulas atlėkė puošni karieta su dar puošnesniu ponu joje. Išlipo iš karietos, pasižiūrėjo į Izabelę liūdnomis didelėmis akimis, mėlynomis ir blyškėmis kaip atskiestas pienas – Izabelei net širdį nudiegė. O kai priėjo prie jos, kad padvelks gvazdikėliais ir rožių vandeniu – užbūrė vaiką be žodžių. Kažką kalbėjo Pelėsių Onai, susirinkusioms tarnaitėms, pagaliau ir dvaro valdytojui, kai šis teikėsi nusileisti iš savo *pakajų*, raudonas nuo išgertos *malvazijos* – visi labai įdėmiai pono klausėsi ir galvomis linkčiojo.

Tik Pelėsių Ona kažki ko ėmė raudoti – kur ten raudoti, užbaubė kaip alkana karvė, tarnaitės prišoko raminti, kad gėdos nedarytų prieš poną. Dar kaip visada buvo išsisuodinusī – visą panosę iki pat smakro.

Viena iš kambarinių pakišo jai *imbriką*, kad į save pasižiūrėtų. Ona nežiūrėjo į velnio daiktą – trenkė per jį taip, kad net nuaidėjo ir iškrito to nelaukusiai tarnaitėi iš rankų.

– Mano vaikas! Mano vaikas!.. – sumaurojo Ona sielvartingai.

– Ne tavo!.. – pakėlusi *imbriką* nuo žemės, riktelėjo supykusi kambarinė. – Laumės!.. Gal neatsimeni, kur ją radai?.. Šabakštynuose!..

Ponas net akies į Oną neužmetė. Visą laiką žiūrėjo į Izabelę, dvelkė gvazdikėliais ir murmėjo sau po nosimi:

– Magdalena... Magdalena!..

Izabelė atsitraukė atatuspa.

Dvaro valdytojas, padedant kambarinėms ir tarnaitėms, paaiškino, kad šita murzina mergiūkštė – Izabelė, Onos globotinė, vargšė laukinė rastinukė, o jeigu ponas ieškąs kažkokios Magdalenos, tai ne čia pataikė.

Ponas nesiginčijo, tik linktelėjo. Ko gero, jam ir reikėjo Izabelės, o ne kažkokios Magdalenos – iš akių buvo matyti.

Liepė atnešti didelę dėžę iš karietos ir apvilkti Izabelę naujais drabužiais. Žinoma, prieš tai tarnaitės, gavusios iš malonaus pono dovanų, nuprausė Izabelę kubile su vasarošilčiu vandeniui, nepagailėdamos muilo. Prie švaros nepratusiai Izabelei net odą sutraukė. Plaukus irgi padoriai iššukavo, iškirpusios tik tas vietas, kur prisivelė lakišių – laimė, tokių buvo nedaug, nesgi žinoma – jei daug kaltūno iškirpsi, žmogus numirs. Į likusius plaukus priraišiojo baltų atlasinių kaspinių, siuvinėtų blizgančiais siūlais.

Ir kai Izabelė išėjo ant dvaro laiptų, visi nustėro, ją pamatę. Net Pelėsių Ona, ir ta susigūžė – turbūt nepažino. Ir tik tada, kai karieta pajudėjo, Ona išsitiesė lyg atsibudusi, sukliko ir puolė paskui karietą, bet tarnaitės ją sučiupo už skverną, o arklininkas pakišo *plėčkutę* su degtine. Ona nepasinaudojo jo gerumu – tik dar sykį nesavu balsu sužviėgė, visai kaip gyvulys, ir taip ėmė daužytis, kad tarnaitės išlakstė į visas puses kaip ištrūkusios sagos.

Ona puolė paskui karietą, bet toji jau buvo pasukusi už didžiojo ažuolo ir tolo geltonais rugių laukais. Tada Ona sustojo vidury kelio ir kažką ėmė kalbėti, skėtriodama rankomis. Niekas negirdėjo, ką, tik arklininką, žiūrintį į ją, kažkodėl nukratė šurpas, ir jis skubiai gurkštelėjo iš *plėčkutės*.

Vos karieta pasuko už didžiojo ažuolo ir perkirto jo šešėlių, dingo pelėsio smarsas ir Izabelė suprato, kad dabar visą laiką kvepės gvazdikėliais ir rožių vandeniu.

Jai šitas kvapas patiko. Taip kvepėjo jos drabužiai, gražieji kaspiniai ir karietos pagalvėlės. Ir net pono žodžiai, kai jis pasakojo apie Saksoniją, į kurią jiedu dabar ir važiuoja – parodysiąs jai *kurfiursto* pilį, bokštelių, kuriuose vaidenasi juodos moters siela, spalvingas vėtrunges ir galeriją su didikų portretais, kuriuos jis taip dailiai nutapė, kad užsitarnavo *kurfiursto* malonę. Kaip juodu ten vaikščiosią po išpuoselėtą dvaro sodą, irstysis valtele po baltų lelijų ir geltonų lūgnių priaugusius tvenkinius, glostysią prijaukintas stirnas ir elnius, o vakare klausysis muzikantų ir valgys trapius prancūziškus pyragėlius su migdolais.

Ir kada nors jis papasakos Izabelei tikrąją jos istoriją.

Izabelė susimąstė, nes nelabai suprato, ką ponas norėjo pasakyti. Tikroji istorija? Kas tai?.. Skamba labai atšiauriai. Ir ji susigūžė galvodama, kad visai nenori tos istorijos klausytis, nes vargu ar ji tokia graži, kaip pasakojimas apie *kurfiursto* pilies sodą.

– Tau reikės pamiršti visa tai, kas buvo, – liūdnai žiūrėdamas į ją, pasakė ponas.

Izabelė nudūrė akis. Paskui pakėlė ir pasižiūrėjo į poną.

Ne kažin kas ir buvo, kad būtų sunku užmiršti.

Kai karieta, saulei leidžiantis, sustojo prie pakeleivingos smuklės, ponas išnešė miegančią Izabelę ant rankų. Pats paguldė atokioje kamarėlėje ir rūpestingai apklostė; Izabelė juto, kaip švelniai perbraukia jai per pakaušį su iškirptu kaltūnu, kaip sušnibžda kažkokį burtažodį, apsaugantį nuo mėlynos mėnesienos – baltoji erškėtrože, saugok vaikelį ar kažką panašaus, paskui rožių kvapas nutolsta, balsas panyra į tamsą kaip į ažuolinę drabužių skrynią ir dingsta po sunkiu dangčiu, tik dar girdėti – paduokite arkliais avižų, o tu, Šimka, pasirūpink, kad dėžės būtų gerai pritvirtintos ir užrakintos, praėjusį kartą pasigedau cinoberio ir ultramarino...

Cinoberio ir ultramarino... tamsa sušvyti nežemišku mėliu ir raudonu purpuru, ir miegas Izabelę galutinai įveikia.

O paskui tamsoje sušvyti kažkas žalia. Lyg Pelėsių Onos kūnas po pilkais naktiniais marškiniais, lyg tvenkinys be lelijų ir lūgnių.

Izabelė atsimerkė lyg kumštelėta. Ji stovėjo tamsiame tarpduryje – lyg rūsio, lyg sandėlio, užsiglaidusi už dukslis užuolaidos ir įsikabinusi į ją lyg šikšnosparnis. Gal todėl prabudusi ir nenuvirto, nes mėnulio šviesa laikė prikausčiusi jos pirštelius.

Užuolaidoje buvo skylė, ir ji matė viską, kas dėjosi žemame, ne itin jaukiame smuklės kambaryje, kurio pusę užėmė didelis

stalas su ilgais suolais, o prie sienos stovėjo šviesaus medžio indauja. Už stalo sėdėjo liūdnavis ponas ir kažkokia moteris, iš pažiūros bajorė, kilmingoji, tą liudijo ir jos išdidus veidas, ir sunki vyšnių spalvos suknia su plonyčiais katės kailio apvadais. Vyras, iš pažiūros smuklės šeimininkas, pylė jai į taurę kažkokį gėrimą – Izabelė juto sunkų, sodrų, kraują primenantį jo aromatą.

Ponia pakėlė taurę ir lėtai, lyg nenorėdama gerti, priglaudė pilko, apmusijusio sidabro kraštą prie lūpų. Truputį nugėrė ir padėjo taurę ant stalo. Sunėrė pirštus ir ėmė jais traškinti. Trakšt trakšt – visai kaip Medinė Ona vakarais.

– Koks jūs kilnus, – pasakė, žiūrėdama į poną. Tamsios moters akys buvo sausos ir abejingos. – Ir jūsų istorija tokia... imu tamstai pavydėti.

Ponas išsitraukė iš kišenės servetėlę ir nusišluostė lūpas, tuo pačiu brūkštelėjo ir per šviesią garbanotą barzdelę, kad joje neliktų vėlyvos vakarienės trupinių.

– Kad nėra ko pavydėti, ponia, – tarė jis nuoširdžiai, lyg nejausdamas moters šaltumo.

Moteris dėbtelejo į jį. Čiupo taurę – šįsyk karštligiškai, gėrė taip skubiai ir godžiai, lyg bijodama, kad kas neatimtų.

Pastačiusi ant stalo, giliai atsikvėpė. Regis, jai palengvėjo – lyg nusimetus nematomą naštą. Prisimerkusi iš aukšto nužvelgė poną. Akys spindėjo, bet vargu ar iš atjautos.

– O aš, kaip matote, neturiu kuo pasigirti, – tarė, pamodama šeimininkui, kad dar įpiltų. – Sėdžiu karčemoje ir geriu.

Izabelės geradarys atrodė sutrikęs. Norėjo kažką sakyti, bet ponia jam neleido:

– Nemanykite, kad esu viena. Už durų manęs laukia liokajus ir keli sargybiniai. Aš ne kokia pakelės *kurva*. Jums manęs nuskriausti neišeis!..

– Ponia... – sušnibždėjo išsigandęs Izabelės geradarys. – Aš nė minčių tokių neturiu...

Ponia išgėrė taurę iki dugno ir trenkė ant stalo, net smuklininkas išsigandęs atšoko.

– Ak, neturit... – iškvėpė lyg skęsdama. Atsisuko į smuklininką. – Įpilk, prakeiktas mulki!.. Neversk didikės laukti!..

Smuklininkas buvo bebėgęs pro duris, kai ponია laukiniu riksmu jį sustabdė.

– Kur?.. Kur?.. – sukurkė klaikiai, lyg kokia rupūžė.

Smuklininkas nespėjo pasiteisinti, ir ponია sviedė į jį taurę, bet senis buvo vikrus, spėjo išsisukti. Taurė pataikė į indaują, pasipylė dūžtantis stiklas.

Jo garsas buvo toks aštrus ir nepanašus į sapną, kad Izabelė pajuto, kaip ima atsileisti mėnesienos surakinti pirščiukai. Ji būtų sukniubusi ant aslos, jeigu ne naujas garsas, toks panašus į slėpiną, tylios aimanos persmelktą dainą – ir ji išvydo, kaip pono kaklu ant prabangiai siuvinėto citrinų spalvos *žipono* bėga kraujas, kur kas šviesesnis, nei ponios išpiltas vynas, ir Izabelė suprato, kodėl – nes jis sunkiasi iš rožės žiedo, o ne iš gyvulio širdies.

Pro duris įbėgo liokajus, sargybiniai, o su jais – kažkoks mažas plikas žmogelis ilgu žaliu durtiniu, panašus į driežą, išsprogsiomis akimis ir ilgais ūsais, kurie lyg šamo plaikstėsi į šalis. Atrodė geraširdiškas, tik baisiai išsigandęs.

– Ir vėl!.. – suriko jis, susiėmęs už širdies. – Katažynka... jė-zaumarija!..

Liokajus su sargyba, nieko nesakydami, griebė ponią, išlupo iš rankų stiklo šukę ir kriokiančią išnešė pro duris. Ilgaūsis išsi-traukė iš kišenės kapšą ir pamėtėjo smuklininkui.

– Imk ir laikyk liežuvį už dantų, – įspėjo šaltai. Nebeatrodė nei geraširdiškas, nei išsigandęs. Pasilenkė prie pono, pajudino.

– Nebegyvas, – sumurmėjo. Atsisuko į smuklininką. – Kas jis toks?

– Kažkoks prašalaitis, ne iš šių kraštų, – atsakė smuklininkas, paslaugiai nusilenkdamas. – Regis, svetimšalis...

– Vienas važiavo?

– Nu... keli tarnai, liokajus...

– Su tais vargo nebus, – nusprendė ilgaūsis. – Daugiau nieko?

Smuklininkas pliaukštelėjo per kaktą.

– Taigi vaiką vežėsi, – prisiminė. – Regis, mergaitę...

– Kur ji?

– Galinėj kamarėlėj... miega...

Izabelė atsimerkusi dar pažiūrėjo į juos, nors jų nebematė. Mėlyna mėnesiena švietė taip, kad gildė akis – ir ne tik gildė, ji vedė, paėmusi rūpestingai savo šaltomis mėlynomis rankomis, panašiomis į šimtakojo kojeles.

Ir Izabelė nuėjo. Nebegirdėjo, kaip ilgaušis liepė surasti mergaitę, kaip guodėsi smuklininkui, kad jo kilmingoji Katažynka Kurklių karčemoj kilmingam ponui iš miesto ausį nukandusi, kad ne kartą piktą kraują jai leidę, žolelėmis smilkę ir sugrūstais smaragdais, įmaišytais į gyvačių taukus, kūną trynę – niekas nepadeda, kai tik vyno išgeria, viskas prasideda iš naujo... O kai vyno neduodi, dar baisiau – naktį atidaranti langus ir pusplikė laukianti nelabojo, kad šis ją paimtų pasiskraidyti klykaujančių raganų draugijoj.

Izabelė atsibudo, kai šaka pagavo kaspiną; krūmas laikė ją už plaukų lyg piktas babaužis. Krito rytinė rasa, miške spiegdčiojo prabudę paukščiai. Pro šakas skverbėsi pilkas apyaušris. Priešais akis plytėjo didelis, tamsus varnalėšynas, nejaukus lyg griova, pilna juodo vandens; kad kiek, Izabelė jau būtų į jį įžengusi.

Ji išlaisvino kaspiną ir, drebdama iš šalčio, apsidairė.

Buvo paklydusi – niekur nesimatė nei kelio, nei takelio. Tik kažkokia išlauža – jauni medeliai išvartyti ir atrode, tarsi meškos būtų prašleivota, o gal laukinių kiaulių išknista. Negana to, kažkas tankmėje sukrotėjo – Izabelė aiškiai matė tamsų pavidalą.

Palindo po krūmu ir, nežinodama, ką daryti, rankomis užsidengė akis. Kad būtų ne taip baisu.

Šakelė trakštelėjo visai čia pat. Izabelė patraukė delną nuo akies.

Į ją žvelgė skalikas. Stebeilijo keistomis, žaliomis nelyginant varlėno akimis ir kad nors kiaukt – nė garso, lyg ne šuo, o kokia pamėklė būtų. Paskui ji pamatė žmogų – jauną vyrą su muškie-

ta rankose, jo akys irgi buvo žalios. Tiksliau, viena akis – žalia, o kita – juoda. Siauri juodi ūseliai rietėsi į viršų, sudarydami puslankį, o plonos lūpos buvo panašios į apverstą pasagą, ir vyriškio veidas Izabelei pasirodė piktas. Prie kojų jam drybsojo negyvas kiškis, nuo kurio baltos purios uodegėlės Izabelė kurį laiką negalėjo atitraukti akių.

Skalikas tylėjo, žmogus – irgi. Tik spoksojo į ją. Keturios akys – trys žalios, viena – juoda. Izabelei pasidarė nejauku.

Ji pasitraukė ataturpsta ir suriko – plikas alkūnes skaudžiai apkandžiojo pasaloje tykantis dilgėlynas.

Ir tada ji pamatė, kaip juoda vyriškio akis mainosi – sušyla ir sušvyti auksinėmis kibirkštėlėmis. Jis žingteli į priekį, atsitupia ir atsargiai baksteli ją muškietos buože.

– Kas jinai tokia, a?.. – vepteli tingiai, vos pražiodamas burną. Izabelė supranta, kad jis tai sako ne jai. Jis klausia skaliko.

Skalikas neatsakė. Tik nusižiovavo, iškišdamas ilgą, siaurą liežuvį, ir klaktelėjo dantimis. Pasižiūrėjo į Izabelę – akys rudos, kaip ir visų šunų.

– Laumės vaikas? – vėl klausia vyriškis, žiūrėdamas į ją.

Izabelė žiūri į skaliką. Šis vėl nieko nesako – tik kasosi koja ausį.

– Hm... – murma vyriškis, apžiūrinėdamas Izabelę. – Jeigu laumės vaikas, būtų bjauri, didžiagalvė ir susivėlusė.

Nuėmė nuo krūmo šakos Izabelės kaspina, pavartė, pakėlė prie nosies ir pauostė.

– Atlasas, – sumurmėjo patenkintas. – Puikus užjūrio atlasas. Palankiai dirstelėjęs į Izabelę, tarstelėjo:

– O kalbėt moki?

– Moku, – atsakė Izabelė.

Vyriškis atsistojo.

– Eik paskui mane.

Izabelė išlindo iš šabakštyno, kasydamasi sudilgintą plaštaką. Ir abudu su skaliku pasileido paskui vyriškį, žiūrėdami į kiškį, tabaluojantį jam ant nugaros – balta uodegėlė švysčiojo šen ir ten.

Skalikas porą sykių viauktelėjo, lyg kažką bandydamas pasakyti. Izabelė norėjo jam pritarti, bet susilaikė – jeigu ji viauksės, ponas apsigalvos ir nebesives jos kartu, nes kaspinus ryšinės mergaitės neviauksi, taip daro tik laumių vaikai. Atsisuks ir pasakys, kad Izabelė grįžtų atgal, į šabakštyną, o Izabelei į šabakštyną visai nesinori, nes ten jau prisirinko rudųjų skruzdėlių, kurios dilgina bjauriau už peraugusias dilgėles.

Ir parsivedė ponaitis Izabelę į savo dvarelį – turėjo tokį, kaip šlėktai ir pridera. Kildino save iš baisiai senos giminės – pažiūrėjus į sutręšusius dvaro rąstus ir kinivarpu išvarpytus balkono drožinius, dėl to nekilo jokių abejonių. Duksliais maurais užakęs tvenkinys, kuriame galėjo gyventi nebent skenduolių dvasios, bylojo apie vieną iš senojo pasaulio pradų, vyraujančių giminės kraujyje – nykų liūdesį, *Melancholia nigra*. Ji persimelkė netgi šunims ir arkliais; į varlėną panašus skalikas buvo šaukiamas Tritonu, o į dvikinkę lektiką kinkomos nebe pirmos jaunystės kumelės – Leukotėja ir Amfitrite.

Amfitritė šlubčiojo, užtat vežikas, nulakinęs ponaitį į bažnyčią, parsiveždavo švento vandens ir supildavo kumelei į kubilą tikėdamasis, kad blogiau nebus, o gal vargšas gyvulys netgi pasveiks; juk turi kažkas įveikti tą prakeiktą senųjų vandenų melancholiją, niūksančią ant viso dvaro nelyginant prakeiksmo šešėlis.

Bet melancholija nepasidavė – ji brendo ir tirštėjo, kaupėsi kaip sunkus garas, o per vasaros saulėgrįžą, kai tvenkinys pražysdavo lūgnės, atrodė, kad geltonomis kaip kiaušinio tryniai akimis spokso niūrūs skenduoliai.

Ponaitis Radoslavas gyveno vienas – negi laikys šeima puskurtę virėją, kelias tarnaites ir vežiką, kilusius iš tamsių valstiečių. Tritonas visus juos lenkė savo išsiauklėjimu, užtat ponaitis kaip sau lygų ir tepripažino skaliką – ir pusryčiaudavo,

ir miegodavo kartu su juo, apie medžioklę ir kalbėti nėra ko, tai buvo jų pagrindinis užsiėmimas. Nusivarydavo nuo kojų, bebraidydami po pelkynus ir griovas, o paskui, nė nenusipurte kruvinų paukščių plunksnų ir prilipusių švylių, suvirsdavo į lovą ir šlapio kailio smarsas pasklidavo po visus kambarius; tarnaitė Marijona belsdavo į duris ir gailiai maldaudavo ponaičio, kad atiduotų jai kasdienį kontušą išvalyti, bet ponaitis jos, regis, nė negirdėdavo, rėkdavo skalikui, kad išspirsias jį iš lovos, jeigu ir kitą kartą pašautą jerubę pražiopsos.

Išeginį apsvilkdavo tik bažnyčion ir kai dvarely vykdavo baliu – drabužis buvo senas kaip pati giminė, nešiotas prosenelio, senelio ir tėvo, be to, kaip ir dera brangiam kontušui, nė sykio neskaltbas. Nes kas gi skalbia *žemčiūgais* ir mėnulio akmenėliais išsiuvinėtą gelumbę, laukinis koks ar pusprotis? Kartais Marijona pravėdindavo jį ant sauso vasaros vėjo – oro sūkurys į visas puses išblaškydavo pilkas kandis ir naktinius drugelius, kurie sudegdavo saulės šviesoje, taip ir nespėję atsibusti.

Kam ponaičiui reikėjo Izabelės, jis pats nežinojo – et, sakė savo skalikui, galvojau tuo metu visai ne apie vaiką, o apie putpeles. O kam apie jį galvoti – juk viskas aišku ir taip. Vaikas visada pravers. Ypač jeigu jis niekieno. Nepaliksi jo, tokio švaraus ir kvepiančio, drėgname miške, kur auga blyškūs šungrybiai, pilkosios meškutės ir vilkauogės.

Tarnaitės prie jos iš pradžių bijojo net prisiliesti – dėl to puošnumo ir švarumo, nes pačios prausėsi tik vasarą upėje, vandeniui gerai išilus. Bet kai virėja apipylė Izabelę padažu ir lyg netyčia išvertė ant jos krežį su anglimi, jos su vaiku apsiprato ir nebešnairavo kaip į prielipą.

Virėja, tokia stora, kad priminė nuo šlapių dobilų išputusią karvę ir kiekvieną akimirką atrodė, kad tuoj sprogs, gailėdavo Izabelei menkausio kąsnio ir maisto *šėpą* rakindavo dideliu surūdijusiu raktu, kurį nešiojo taukuota virvele pasirišusi ant pilvo. Ledaunė, kurioje ant spaliais apibarstytų ledo luitų gulėjo ponaičio sumedžioti paukščiai ir šviežia skerdiena, irgi būdavo rūpestingai rakinama.

Izabelės džiaugsmui, dvare buvo didelis sodas, kurio virėja nepajėgė sužiūrėti. O vežikui, kuris ėjo ir arklininko, ir sodininko pareigas, sodo priežiūra visai nerūpėjo; sulaukęsios gervuogės ir avietės lipo per tvorą ir vijosi apie miško medžius, obuoliai puvo žolėje. Ponaičiui sodas irgi buvo nė motais – tik prieš balius liepdavo pasirūpinti, kad žolė būtų nušienauta, avietynojai apkapoti, o sodas iliuminuotas taip, kaip didžioji ponybė miestuose daro. Kadangi vežikas nebuvo matęs, kaip tos iliuminacijos atrodo, bet nenorėjo atsilikti nuo ponybės, prikaišiodavo dervuotų deglų į žemę ir šalia pastatydavo statinaitę su vandeniu arba smėliu. Mat vieną sykį jau buvo nukentėjęs nuo iliuminacijų – per patį baliaus smagumą užsidegė vienos ponios suknelė ir vežikui neliko nieko kito, kaip parversti ponią ant žemės ir prispausti. Iki pirmųjų šalnų vaikščiojo nagais išakėtu veidu.

Izabelė buvo palikta pati sau – kaip avietynojas, besikariantis per tvorą į laukinį mišką. Gyveno kambarėlyje netoli ponaičio ginklinės; ilgainiui ėmė skirti nukabinamo ginklo garsą ir pagal jį spėdavo, kokia šiandien diena. Jeigu sugirgžda didysis parūdijęs kablys, Izabelė tik paniekinamai susiraukia – kasdienis, įsipykęs garsas, Radoslavas nusikabino muškietą ir su Tritonu trauks į mišką. Jeigu ginklas atsimuša į grindis, gailiai žvangėdamas – aišku, tai kreivas turkiškas kardas, kurį ponaitis visada numeta, nes būna prisiplempęs vyno ir piktas, vadinasi, eis į sodą šakelių kapoti ir saracėnų koneveikti. O jeigu imamo ginklo beveik nesigirdi, tik švelniai cinkteli, lyg varpelis skambtelėtų – vadinasi, šiandien sekmadienis, ponaitis nuo aukščiausiojo vąšo nusikabina pištalieta. Marijona pasakojo, neva ponaičiui patinka ant šventoriaus pašaudyti – jei ne į *chlopus*, tai į varnas, o vieną sykį net klebonui virš galvos šūvį paleido. Ir kas jam tai gali užginti – juk ponaitis yra Dievas, o klebonas – tik jo tarnas.

Kartais ginklinėje Izabelė išgirsdavo gailų stenėjimą; iš pradžių manė, kad ponaitis apsirikęs paliko pusgyvį kiškį, ant muškietos kablo pakabinęs. Bet pamatė ne kiškį, o Marijoną,

ponaičio prispaustą prie sienos. Išsigandusi pabėgo, nes buvo tikra, kad gyvos Marijonos nebepamatys.

Betgi toji vakare jau krovė malkas į židinį ir atrodė sveikut sveikutėlė. Izabelė apžiūrėjo ją iš visų pusių ir nerado jokių įbrėžimų, liudijančių, kad kybojo ant kablo kaip medžioklės grobis. Nusprendė, kad randas slypi po drabužiais, ir pabūgusi atsitraukė.

Kam ponaičiui reikia taip kankinti Marijoną, Izabelė nenuvokė. Bet jai buvo baisu. Ir kai ponaitis vieną sykį lyg netyčia prispaudė Izabelę prie sienos – ne ginklinėje, koridoriuje, bet argi ne vis vien – Izabelė taip sukliko, kad net skliautais nuaidėjo.

– Pusprotė, – pasakė ponaitis, atšlydamas nuo jos.

Izabelė nulėkė į sodą ir iširoptė į obelį.

Nežinia, kaip ji toliau būtų gyvenusi, jei ne vienas smagus pokylis dvarelyje.

Kai svečiai girti drybsojo žolėje, o tarnaitės linksminosi, tepliodamos jiems žandeną padažu ir kaišiodamos į nosis uždegtus degtukus, Izabelei nuo stalo pavyko nudžiauti puikią vištos kulšelę. Virėja, aišku, pamatė, bet ką ji padarys – argi tokiai išpampusiai paršavedei ją pasivyti. Tik raktu iš tolo pagrūmojo. Izabelė įsikando kulšelę ir jau ruošėsi liuoktelėti obelin, bet staiga atsitrenkė į kažkieno kontušą ir net pritūpė – tokios skaudžios ir kietos buvo jo sagos.

Ponas, jaunas ir neišvirtęs nei į pilvą, nei į subinę, atrodė rūstus ir baltas – neįraudęs nuo vyno kaip kiti. Kvailai nekikeno ir negrabinėjo lipniomis letenomis ieškodamas obuoliukų po marškiniiais. Įdėmiai žiūrėjo į Izabelę. Sielvartas nuvėrė jai širdį – atims kulšelę, tikrai atims, šitoks atšiaurus.

Bet ponas kulšies nesigviešė. Tik pirštinėta ranka brūkštelėjo per kontušo sagas – gal nusivalė maisto liekanas, kuriomis Izabelę, lindinčią po stalu, buvo apdrabsčiusi besilinksminanti ponybė.